

КОПЕНГАГЕНДАГИ УЧРАШУВ: «БЕЛЛА-МАРКАЗ» УМИД РАМЗИ БУЛИБ ҚОЛДИ

Ўзбекистон Президентининг Покистон Президентини А. Лехари билан учрашуви пайти.

Бутунжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти бош директори доктор Нахажим билан учрашуви пайти.

ди. Ислам Каримов ва Леонид Кучма бир-бири билан самимий саломлашди. Иккаласи бир дақиқа яққамма-яққа сузлашди ва сўнг яна олдиндан белгиланган дастур бўйича учрашувлар давом этди.

... Фидель Кастро ўз соқчиларининг тизим қуршовида ўтди. Ўзини дадил тутишга ҳаракат қилишига қарамай, йиллар ўтиши билан Куба раҳбари ҳам кексайиб қолгани кўриниб турибди. Аммо, у олий даражадаги учрашувда ўз қондаларига содиқ қолди. Сўзга чиқиб, бозор иқтисодиётига жамиятга фақат зарар етказди, шу сабабли Куба халқи шимолидаги қўшни томонидан бўлаётган ҳаффа ва собиқ СССРнинг сотқинчилигига қарамай, танила олган йилдан қайтмайди, деди. Нима ҳам дердик, ҳар ким ўзига хос фикрлайди.

Ислам Каримов анжумандаги асосий нутқидан ташқари бир неча учрашув ўтказди. Ўзбекистон делегацияси Копенгагенда бўлган салкам икки кун ичида бир неча ҳафтага етарли воқеа содир бўлди. Хусусан, Ўзбекистон раҳбари Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг бош директори доктор Нахажим, Болгария Президентини Ж. Желев, Покистон Президентини А. Лехари, Туркия Президентини С. Демирел, ЮНЕСКО бош директори Ф. Майор, Эрон ташқи ишлар вазирини А. Вилоятини, бошқа таниқли сиёсатчи ва жамоат арбоблари билан учрашди.

Ўзбекистон раҳбарининг АҚШ делегацияси бошлиғи, шу мамлакатнинг вицеканцлери А. Гор билан суҳбат қилишди. А. Гор билан суҳбат қилишда ушбу йил сентябрь ойида Нукусда БМТ ҳомийлигида ўтказиладиган Орол муаммолари бағишланган конференцияда иштирок этишга таклиф қилди. Альберт Гор Орол фожиясининг ҳақиқатини аниқлашга ҳаракат қилишда катта қизқиш уйғотди. Ислам Каримов ушбу йил сентябрь ойида Нукусда БМТ ҳомийлигида ўтказиладиган Орол муаммолари бағишланган конференцияда иштирок этишга таклиф қилди. Альберт Гор Орол фожиясининг ҳақиқатини аниқлашга ҳаракат қилишда катта қизқиш уйғотди. Ислам Каримов ушбу йил сентябрь ойида Нукусда БМТ ҳомийлигида ўтказиладиган Орол муаммолари бағишланган конференцияда иштирок этишга таклиф қилди.

Ўзбекистон Президентининг Копенгагендаги нутқи иштирокчиларда катта қизқиш уйғотди. Ислам Каримов ушбу йил сентябрь ойида Нукусда БМТ ҳомийлигида ўтказиладиган Орол муаммолари бағишланган конференцияда иштирок этишга таклиф қилди. Альберт Гор Орол фожиясининг ҳақиқатини аниқлашга ҳаракат қилишда катта қизқиш уйғотди. Ислам Каримов ушбу йил сентябрь ойида Нукусда БМТ ҳомийлигида ўтказиладиган Орол муаммолари бағишланган конференцияда иштирок этишга таклиф қилди.

ларда Шарқ аёли тўғрисидаги тушунча баъзан нотўғри ва бирқамла талқин қилинишига қаратди. Муболағасиз айтиш мумкинки, Ўзбекистон Республикасида аёлга — она, меҳнаткаш инсон, жамоат ва давлат арбоби сифатида қаралади ҳамда бу — давлат сиёсати даражасига кўтарилган. Бугунги кунда Ўзбекистон парламенти, ҳукумати, маҳаллий ҳокимият органлари, соғлиқни сақлаш идоралари раҳбарлари орасида хотин-қизлар муносиби ўрин эгаллаб тургани ҳеч кимни ажаблантирмайди.

Ислам Каримов ўш мустақил давлатимиздаги ижтимоий-сиёсий барқарорлик тўғрисида гапириб, ижтимоий тараққиётга ҳалқаро ёрдамни ташкил этиш тизими зарур ўзгаришлар киритишни талаб қилаётганини таъкидлади. Жумладан, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти жаҳон банки, ҳалқаро валюта жамғармаси, Европа тикланиш ва тараққиёт банки, Осиё банки каби йirik халқаро ташкилотларнинг имкониятлари ва нуфузига кўпроқ суяниши лозим. Мухтож, эҳтиёжманд аҳолига турли сиёсий ва баъзан субъектив сабаблар билан инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш ҳоллари учраб турибдики, бундай ҳолларни тугатиш жуда муҳим масалалар.

... Копенгагендаги учрашуви ташкилотчилари «Белла-Марказ»даги мажлислар залининг расмий делегациялар кириб келадиган жойига дунёнинг турли мамлакатлари болалари чизиб БМТга юборган расмларни осиб қўйишган экан. Бу расмлар ижро, миллий урф-одатлар ҳамда ҳусусиятлар жиҳатидан бир-бирларини фарқ қилади. Бироқ, уларнинг барчасини бир нарса — тинчлик-тотувлик, бахт-саодат ҳамда тўқин-сочин яшаш истаги бирлаштиради. Чунки, болаларнинг олий тилгаи ана шундан иборат. Англияда 10 яшар қизча юборган сурат айниқса ёдиди қолди. Қизалоқ нигоҳини ёнғин ҳамда туғулларо балқиб турган, барчага баробар нур сочиши лозим бўлган қўёшга қаратган эди.

Хуллас, меҳмондўст Дания пойтахтидаги кўкларнинг совуқ кунларида ўтган олиймақом учрашуви ниҳоятда муваффақиятли бўлди. Мухтожамга ҳавола этилган муаммоларга қарашларини турлилаштирилган қарарлар, Копенгагенда жаҳон ҳамжамиятига аъзо бўлган мамлакатларнинг ижтимоий масалаларини ҳал қилишда саъй-ҳаракатларини бирлаштириш ҳамкорлиги майли намоён бўлди. Бу масалаларнинг барчаси сайёрамиз фуқаролари, келажак авлодларимиз манфаатларини кўзда тутди.

Л. ЛЕВИН,
Ў.А.
Тошкент-Копенгаген-Тошкент.

Р. ЖУМАНИЕВОВ олган суратлар.

ДОПЗАРБ МАСАЛАПАРГА БАҒИШЛАНДИ

Навоий вилоят фаолларининг йилгилиши бўлди. Унда республика Олий Мажлисининг биринчи сессияси иш якунлари ва мамлакат Президентини Ислам Каримовнинг «Ўзбекистоннинг сиёсий-иқтисодий ва иқтисодий истиқболининг асосий тамойиллари тўғрисида»ги нутқидан келиб чиқадиган вазифалар муҳокама этилди. Вилоят ҳокими Х. Фафоров ана шу ҳақда маъруза қилди.

Маърузачи ва музокарада сўзга чиққанлар вилоятда эришилган ютуқлар билан биргаликда кўпгина соҳаларда камчиликлар борлигини таниқиб қилиб ўтди. Сановат ва қишлоқ ҳўжалиги махсуслотларини етиштириш суръати пасайиб бораётгани таъкидланди. Транспорт хизмати ниҳоятда ачинарли аҳволда. Томди, Учқудук, Қонимех, Нурота туманларида аҳолини иш билан таъминлашга етарли эътибор берилмаётган. Чорва махсуслотлари катта харажатлар эвазига етиштирилмоқда. Қурилиш, айниқса яқка тартибда уй-жой қурилиши суръати паст.

Йилгилишда республика Олий Мажлисининг «Ўзбекистон Республикаси Референдуми ўтказиш тўғрисида»ги қарорини бажариш юзасидан амалга оширилиши лозим бўлган тадбирлар белгиланди. Йилгилиш катнашчилари Референдумнинг моҳияти ҳақида фикр юритдилар.

Фаоллар йилгилишида тегишли қарорлар қабул қилинди.

Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков фаоллар йилгилишида нутқ сўзлади.

Йилгилишда республика Президентининг давлат маслаҳатчиси Х. Жўраев, республика Олий Мажлиси Раисининг ўринбосари Б. Бугров катнашди.

ИСПОХОТЛАРНИ ҚУҚУРЛАШТИРИШ — ДАВР ТАПАБИ

Бухоро вилоят фаоллари йилгилиши истиқлол шарофати туғайли кейинги уч ярим йилда вилоятда амалга оширилган ўзгаришлар, шунингдек, бу борада ечимини кўтабган муаммолар таҳлилига бағишланди.

Йилгилишда вилоят ҳокими М. Раҳмонов Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси биринчи сессияси якунлари ва мамлакат Президентини Ислам Каримовнинг «Ўзбекистоннинг сиёсий-иқтисодий ва иқтисодий истиқболининг асосий тамойиллари тўғрисида»ги маърузасидан келиб чиқадиган вазифалар ҳақида маъруза қилди. Маърузачи таъкидлаганидек, вилоятда иқтисодий ислохотларни янада қўқураштириш, халқ ҳўжалиги тармоқларини ривожлантириш, маданият ва маърифат ишларини жонлантириш, меҳнат-кашларни иқтисодий жиҳатдан ҳўмос қилиш борасида муайян ишлар амалга оширилган. Мулкни ҳусусийлаштириш ва давлат тасарруфидан чиқариш борасида ижобий ўзгаришлар кўзга ташланган қолди. Айни кунгача 4100 дан зиёд қорхона ва ташкилот, кичик ишлаб чиқариш қорхоналари ҳусусийлаштирилган шундан далолат бериб турибди. Жанубий Корея, Греция, Болгария, Хиндистон каби мамлакатлар билан ҳамкорликда барпо этилган қўшма қорхоналар вилоятда сифатли махсуслотлар қўламини кенгайтирмоқда. Шулар билан бирга вилоятда ислохотлар йўлига тўсқ бўлаётган муаммолар ҳам мавжудлиги таъкидланди. Хусусан, айрим банклар фаолияти меҳнат-кашлар эътирозига сабаб бўлаётган. Қишлоқ ҳўжалиги маҳмулида баъзи махсуслотлар ишлаб чиқариш ўтган йилнинг шу даврига нисбатан кайра кетгани ва шу каби камчиликларни тугатиш юзасидан йилгилишда чора-тадбирлар белгиланди.

Сўзга чиққанлар Ўзбекистон Олий Мажлиси қарорлари кўтаринки руҳ билан қарши олингани, шахарларда, қишлоқларда, кўлба қорхона ва ташкилотларда ўтатган митинг ва йилгилишда Президент ваколатлари мuddатини 2000 йилгача узайтириш бўйича Референдум ўтказиш ҳақидаги сессия қарори қўлба-қуватлангани ҳақида гапирдилар.

Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков фаоллар йилгилишида нутқ сўзлади.

Фаоллар йилгилишида Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Х. Жўраев, республика Олий Мажлиси Раиси ўринбосари Б. Бугров иштирок этди.

ХАЛҚ ХОҶИШИ ИФОДАСИ

Жиззахда вилоят фаолларининг йилгилиши бўлди. Унда шахар ва туман ҳокимлари, вилоят ташкилотлари ва бошқаруш босқичлари, қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йилгилиши раислари, жамоа ва ширкат ҳўжалигини раҳбарлари, жамоат ташкилотлари вакиллари иштирок этди.

Йилгилишда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи сессияси якунлари, республика Президентини Ислам Каримовнинг сессияда сўзлаган маърузасида баён этилган вазифалар, шунингдек, Президент ваколатлари мuddатини 1997 йилдан 2000 йилгача узайтириш бўйича шу йил 26 март кунини умумхалқ Референдуми ўтказиш ҳақидаги сессия қарорини бажариш юзасидан вилоятда амалга оширилиши лозим бўлган тадбирлар муҳокама этилди.

Маъруза масала юзасидан маъруза қилган вилоят ҳокими А. Тўшкенов ва сўзга чиққанлар Олий Мажлиси биринчи сессияси қарорлари вилоят меҳнаткашлари томонидан катта қизқиш билан ўқиб ўрганилганини, улар мамлакатимизда амалга оширилётган иқтисодий ислохотларни янги поғонага кўтаришга, еришладиган барқарорликни таъминлашга, шунингдек, бозор муносабатларига ўтиш жараёнида ҳусусий тадбиркорликни ривожлантиришга алоҳида эътибор берилганини таъкидладилар.

Вилоятда фаолият кўрсатган 100 та қишлоқ, 600 та маҳалла фуқаролар йилгилишида, сановат қорхоналарида бўлиб ўтган учрашувлар, сўбатлар, митингларда сессия қарорлари маъқулланиб, 26 март кунини бўлаётган Ўзбекистон Республикаси Референдумида фаол иштирок этиш истаклири билдирилмоқда.

Фаоллар йилгилишида муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Т. Алимов фаоллар йилгилишида нутқ сўзлади.

Йилгилишда республика Бош вазирининг ўринбосарлари Р. Юнусов, Д. Фулмова катнашди.

САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ ФАОЛЛАРИ ЙИЛГИЛИШИ

Самарқандда вилоят фаолларининг йилгилиши бўлди. Унинг катнашчилари вилоят ҳокими П. Абдурахмоновнинг биринчи чакирки Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси биринчи сессияси якунлари, республика Президентини Ислам Каримовнинг сессиядаги нутқидан келиб чиқадиган вазифалар, 26 март кунини бўлаётган Ўзбекистон Республикаси Референдуми таъйинларини ҳақида уш ушқоқлик билан ўтказиш масалалари бўйича қилган маърузасини тингладилар.

Йилгилишда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи сессияси мамлакатимизнинг давлат мустақиллиги мустаҳкамланган, халқаро нуфузи ортиб бораётган, аҳоли иқтисодий муҳофазасига йўналтирилган бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш орқали жаҳон андозаларига монанд янги иқтисодиётни вужудга келтириш учун зарур шароитлар яратилганлиги бир пайтда бўлиб ўтгани таъкидланди.

Йилгилишда қайд этилганидек, ҳўжалик юритиш тизимини жадал янгилаб, рақобатбардор махсуслотлар ишлаб чиқариш муҳимлигини халқ ҳам кўчилиги тушунаётган. Сановатда қарамликдан қутулиш секинлик билан ҳал этилётган. Ҳокимлар ва раҳбарлар бозор муносабатларини шакллантириш, иқтисодий ва маънавий барқарорликни таъминлашга етарли эътиборни қаратмаётганлар. Фаоллар мавжуд нуқсонларни баргараф этиш юзасидан кимматли тақлифларни ўртага ташладилар. Вилоят ҳўкумати 26 март кунини республика Референдумида фаол катнашшига даъват этдилар.

Йилгилишда муҳокама этилган масала юзасидан қарор қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси Т. Алимов фаоллар йилгилишида сўзга чиқди.

Йилгилишда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосарлари Р. Юнусов, Д. Фулмова катнашди.

(Ў.А.)

26 март — умумхалқ Референдуми куни

БАРҚАРОРЛИК
КАФОПАТИ

Мирзо Улугбек номидаги Фарғона университети профессор-ўқитувчилари, илмий ходимлари ва талабаларининг кенгайтирилган йиғилиши бўлиб ўтди.

Унда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг I сессияси якунилар ҳамда сессиянинг Республика Президенти ваколатлари муддатини 1997 йилдан 2000 йилгача узайтириш бўйича умумхалқ Референдуми ўтказиш тўғрисидаги қарорини бажариш юзасидан амалга ошириладиган талбирлар кўриб чиқилди. Университет ректори Муҳаммаджон Қорабоев, университет профессорлари, талабалари Ўзбекистон Республикасининг ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий истиқболни йўлга солишда фаолроқ қўлбўйиш кўрсатилаётганини алоҳида таъкидлаб, юртбошимизнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисидаги маърузаларида асослаб берилган қоида ва назарий ҳулосаларни амалга ошириш учун бутун қуч-ғайратларини сафарбар этишга тайёр эканликларини мамнуният билан изҳор қилдилар.

Н. СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

«Намангантўқимачи» акционерлик жамиятининг мажлислари зами сменада оралида жуда гавжум бўлди. Корхона аҳли республика Олий Мажлиси сессиясининг Ўзбекистон Президенти ваколатлари муддатини узайтириш масаласи юзасидан Референдум ўтказиш тўғрисидаги қарорини қўллаб-қувватлаб митингга тўпландилар.

ТИНЧЛИК ВА ТОТУВЛИККА
НИМА ЕТСИН

Акционерлик жамиятининг раиси Турашхон Жўраев сўзга чиқиб, бундай қарор ҳокимиятнинг икки тармоғи — қонун чиқарувчи ва ижроия ҳокимиятнинг узаро келишиб, аҳиллик билан ишлашига қўмақлашаётганини таъкидлади. Бу эса жамиятимизда тинчлик ва барқарорликни янада мустаҳкамлашнинг муҳим шартидир.

Ип йигирувчи Моҳиба Паттаева, тукувчи Марғуба Сотивалдиева тулпанларнинг 26 март куни Референдумда фаол иштирок этишга чақирдилар. Ватанимиз гуллаб-яшнашини, хамisha тинчлик ва оёқошталлик бўлишини хоҳлаган кишиларнинг бурчи Референдумда фаол иштирок этишдир, дейишди улар.

Митинг иштирокчилари виллоятнинг барча меҳнат жамоаларига мурожаатнома қабул қилиб, барчани Олий Мажлисининг Референдум ўтказиш тўғрисидаги қарорини қўллаб-қувватлашга, республикада сиёсий барқарорликни, тинчлик ва тотувлик вазиятини сақлаб қолиш учун Референдумда фаол иштирок этишга чақирдилар.

ВАЗИФАЛАР МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Тошкентда Республика Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг кенгайтирилган мажлиси бўлди. Унда республика ёшлар ташкилотларининг Ўзбекистон Президенти Ислам Каримов Олий Мажлис биринчи сессиясида қилган маърузадан келиб чиқадиган вазифалари муҳокама қилинди. Анжуманда туман, шаҳар, вилоят қўмиталарининг котиблари, давлат ва жамоат ташкилотларининг вакиллари иштирок этди.

Мажлисда Ёшлар иттифоқи Марказий қўмитасининг биринчи котиби А. Тешабоев маъруза қилди. У республикамиз Президенти сессияда қилган маърузасида ёшлар муаммолари ва ҳозирги пайтда ёш авлод олдида турган вазифаларга алоҳида эътибор берганини таъкидлади. Мамлакат раҳбариятининг ёшларнинг эҳтиёжларига доимий эъти-

бори республикада ёшлар ҳаракатининг ташкилотлари зиммасига катта масъулият юклатди. Шу сабабли уларнинг бурчи йигит ва қизларни давлатига бўлиб беришнинг маърузасида баён этилган турмуш-шароитни янада демократиялаш ва иқтисодийни юксалтириш дастурини бажаришга сафарбар этишдан иборат.

ҲАЙЪАТ МАЖЛИСИ

Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш вазирлиги ҳайъатининг кенгайтирилган мажлиси бўлди. Уни Ўзбекистон энергетика ва электрлаштириш вазир В. Отаев бошқарди.

Йиғилишда мамлакат Президенти Ислам Каримовнинг Олий Мажлиси биринчи сессиясида Ўзбекистоннинг сиёсий-иқтисодий ва иқтисодий истиқболининг асосий тамойиллари тўғрисидаги маърузасида ўртага қўйилган, шунингдек, республика Президентининг ваколатлари муддатини узайтириш масаласи

бўйича 26 март куни Референдум ўтказиш ҳақида Олий Мажлис қарорини қабул қилган вазифалар муҳокама этилди.

Мажлисда энергетиканинг барча бўғинларида бошқариш ва раҳбарликни тақомиллаштириш, кадрларнинг малакасини муттасил ошириб бориш, қурилиш ва таъмирлаш

ишлари сифатини яхшилаш, ҳўжаликни бошқариш механизмининг ривожлантириш ва узлуксиз моддий-техника таъминотини йўлга қўйиш масалаларига аҳамият берилди.

Мажлис қатнашчилари Ўзбекистон Президентининг сессиядаги маърузасини бундан буюнги фаолият дастури деб қабул қилдилар ва Президентнинг ваколатлари муддатини 2000 йилгача узайтириш масаласи бўйича Референдум ўтказиш тўғрисида Олий Мажлис қарорини маъқулладилар.

«ИСПОХОТЛАРНИ
ҚўПЛАБ-ҚУВВАТЛАЙМИЗ!»

Уйчи туманидаги «Автомобиль» акционерлик жамиятида митинг бўлиб ўтди. Унда жамият ходимлари Ўзбекистон раҳбариятининг ички ва ташқи сиёсатини, республика Олий Мажлиси биринчи сессиясининг қарорлари асосида иқтисодий ислохотларни давом эттиришни ёқлаб санидилар.

— Мамлакатимизда амалга оширилаётган ўзгаришларнинг натижалари ҳозирроқ кўриниб турибди. — деди жамият бошқарувининг раиси Тоҳиржон Исмаилов митингнинг очар экан. — Агар биз эришган ютуқларимизни мустаҳкамлаб, каттароқ натижаларни қўлга киритишни хоҳласак, бунинг учун ҳокимият қонун чиқарувчи ва ижро этувчи тармоқлари янада аҳиллик билан ишлашга эришмоғимиз зарур. Шу маънода республика Президентини ваколатлари муддатини 2000 йилгача узайтириш масаласида Референдум ўтказиш тўғрисидаги сессия қарорини бутунлай асосли ва ўз вақтида қабул қилинган деб биламан.

Автогаж мудир А. Иброҳимов, корхона муҳандиси Р. Каримов, шофёр С. Солиқов касбдошларини ва туман аҳолисини 26 март куни бўлиб ўтган Референдумда фаол иштирок этишга чақирдилар. Наманган виллоятлиги бошқа меҳнат жамоаларида, ўқув юртларида, маҳаллаларда ҳам Олий Мажлисининг 26 март куни умумхалқ Референдумини ўтказиш тўғрисидаги қарорини қўллаб-қувватлашга қаратилган митинглар, йиғилишлар ўтмоқда.

(ЎЗА).

Чингиз АҲМАРОВ

Ўзбекистон маданияти ва санъати оғир жудаликка учради.

Ўзбекистон халқ рассоми, Давлат мукофотлари совриндори, профессор, устоз санъаткор — Чингиз Аҳмаров 13 март куни 83 ёшида вафот этди.

Чингиз Аҳмаров 1912 йил Челябинск виллоятининг Троицк шаҳрида туғилди. 1927-1931 йиллар Пермь шаҳрида бадиий техникумда таҳсил олди. Ижодий фаолиятини 1931 йили Самарқанд шаҳрида бошлади.

1948 йилда Суриков номидаги Москва бадиий институти аспирантурасини тугатиб, санъатшунослик номзоди илмий даражасини олди. Шундан сўнг Тошкент шаҳрида Ҳамза номидаги санъатшунослик илмий-тадқиқот институтида илмий ходим, Беньков номидаги бадиий билим юртида ўқитувчи, Ўзбекистон Рассомлар уюшмасида раис муовини, Тошкент Политехника институтида кафедра мудир, Тошкент Санъат институтида про-

фессор лавозимларида ишлади.

Чингиз Аҳмаров Ўзбекистонда шарқона миллий рассомлик санъатини ривожлантиришга катта ҳисса қўшган улкан санъаткорлардан эди. У қадимги миниатюра анъаналарини давом эттириб, замонавий услублар билан Ҳойитган ҳолда ўзига хос янги бадиий мактаб яради.

Чингиз Аҳмаров республикамиздаги кўзга кўринган ўнлаб ҳашаматли биноларни монументал деворий суратлар билан безади. Жумладан, Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Давлат опера ва балет катта театри, Берилий номидаги Шарқшунослик институти, Ҳамза номидаги Санъатшунослик институти, Тошкент метросининг Навоий бекати ва бошқа иншоотлар унинг бетакор санъати билан жило топан.

Чингиз Аҳмаров ўнлаб ёш рассомларга мураббийлик қилди.

Чингиз Аҳмаровнинг кўп йиллик ижодий фаолияти ҳукуматимиз томонидан юксак тақдирланди. У «Ўзбекистон халқ рассоми» фахрий унвонига мушарраф бўлган, бир неча марта Давлат мукофотлари, орден ва медаллар билан тақдирланган эди. Унга «Татаристон халқ рассоми» фахрий унвони ҳам берилган.

Аҳойиб санъаткор, меҳрибон устоз, катта инсон Чингиз Аҳмаровнинг ёрқин хотираси халқимиз қалбига абадий қолади.

И. КАРИМОВ, Э. ХАЛИЛОВ, А. МУТАЛОВ, Х. ЖўРАЕВ, С. САИДҚОСИМОВ, Э. ҲАЙИТБОВ, Р. АҲМЕДОВ, С. АБДУЛЛАЕВ, Б. ЖАЛОЛОВ, Т. МИРЖАЛИЛОВ, Ж. УМАРБЕКОВ, Р. ЧОРИЕВ.

ХАЛҚАРО ТУРИЗМ КЎРГАЗМАСИ
ЮРТИМИЗДА ЎТКАЗИЛАДИ

Халқаро туризм ташкилотининг (ХТТ) ўтган йилнинг охирида республикамизда биринчи марта ўтказилган йиғилишида «Буюк йил» бўлиб туризмнинг йўлга қўйиш ҳақида декларация қабул қилинган эди.

Шундан сўнг «Ўзбектуризм» миллий компанияси Лондонда ўтказилган ХТТ кўргазмасида қатнашиб, мамлакатимизнинг сайёҳлик имкониятларини тарғиб этди. Бу ўз навбатида хоржий сайёҳларнинг Ўзбекистон билан қизиқишларига олиб келди. Халқаро сайёҳлик кўргазмасининг шу йил кузда мамлакатимизда ўтказилиши мўлжалланилаётгани ҳам шундан далолат беради. Унда қўллаб-қувватлаш қатнашади. Айни кунда мамлакатимизда шу талбирга ҳозирлик кўриляпти. Яқин кунларда эса Германия, Швейцария ва бошқа мамлакатларда «Ўзбектуризм» миллий компаниясининг вакиллари очилиши мўлжалланаяпти.

Р. ЖУМАЕВ.

Қашқадарё виллоят Китоб туманидаги Аҳром Ҳўжаев номи ўрта мактаб тил ва адабиёт ўқитувчиси Матдуба Муҳаммад 10 йилдирки қишлоқ болаларига таълим беради. Халқ таълими ташкилоти виллоят ва туманда бўлиб ўтган йил ўқитувчиси танловиди ҳам ғолиб чиқди.

СУРАТДА: М. Муҳаммад 6 «а» синф ўқувчилари билан.

Э. ҚУЛМУРОВО
олган сурат.

Жиноят жазосиз қолмайди

Аслида бу жиноий иш тафсилоти ҳақида ёзмақчи эмасдим. Сабаби жиноят бундан қарий ўн бир ой муқаддам — ўтган йилнинг апрел ойида содир бўлган, августга келиб жиноятчилар устидан суд ҳукми эълон қилинган.

Бироқ икки муҳим нарса менга тинчлик бермади — республикамизда гафла мустақиллигига эришиш учун жон қўйдириб қилинаётган ишлар, иккинчиси ун ва нон маҳсулотларини тежаш, исроф қилмаслик, ташқарига ташиб чиқиб кетилишининг олдини олиш бўлди.

Шундай шароитда ҳам айрим ноток кимсалар ўз ҳамқишлоқлари ризқини қийиб, дўконлардан, нонвойхона ва омборлардан ўзларига ўхшаш қўли эгри, иши қинғир ҳамтовоқлари билан жиноий иш бириктириб катта миқдордаги ун маҳсулотларини юртимиздан бошқа ўлкаларга олиб кетишга ури-набганликларини қийинчи таъкидлади.

Бу каби жиноий тўдаларнинг сирини ўз вақтида фош этиш ўрнига, мўмай текин даромад орттириш илнжидида баъзи ҳуқуқни муҳофаза қилиш ҳождимлари улар билан хўфна тил бириктириб, «жиноий операция»ларда бевосита иштирок этганликларини менга ёшиш учун далла берган учинчи туртки бўлди. Ушлайманки, бу воқеа моҳияти жиноятга қўл урмоқчи бўлиб юрган, ўз йўлидан адашган айрим ёшларимизга сабоқ бўлусидур.

Жиноят Ғалларолда содир бўлди. Ҳеч қерда ишлай юрган ўттиз бир ёшли Аслидин Мухаммадиев туман ички ишлар бўлимида ногат етмаганлар билан ишлай нозир, милиция капитани Аввалмурод Мусурмонов билан «келишиб» нон комбинати қошидаги «Иссиқ нон» дўкони мудир Асрор

Бердиров даллолликда шу комбинат нон ёпиш пехи нонвойи Мамарасул Нурматовдан давлат нархи 13418 сўм-купон бўлган ҳар қопи 45 килолик 200 қоп биринчи нав унни 27 минг сўм-купон-

дан жами 5 миллион 400 минг сўм-купонга сотиб олади. У ҳамқишлоқлари Баҳодир Турунов бошқарувидан 62-56 СИЛ давлат белгилли КамАЗ автомашинаси ортадиларда, Тожикистонга равона бўладилар.

Ярим тундаги бу ўғирлик ва йўл саргузаштлари Катта ўзбек йўлига чиққанларидан кейин бошланади. Темур дарвозасига етмасдан бурилишдаги ДАН постидан капитан Мусурмонов кўмагида бета-лофат ўтиб оладилар. Бунга қараганки, оғир юк машинаси ўтиб кетганини йўл назоратчилари гўё сезмай қоладилар. Қарга-қарганинг кўзини чўқимайди, деб шунга айтсалар керак-да. Аммо, бузоқнинг югургани сомонхонача, деганларидек, бу «муваффақият» узоққа чўзилмади. Чамаси йигирма чақиримлар юришган, Жиззах—Ховос йўлига қайрилишда тунги қароқчиларини Жиззах шаҳар ДАН ходими Фурқат Мухаммадиев тўхтатади.

Шажарга қираверишда уларни Зомин тумани ДАН

ладди. Узоқ баҳслашишгач Фурқат ёнидаги икки шериги билан рози бўлди. «Колонна» яна Ховос йўлига қайтиб катта кўприк тагида бир зум тўхтади. Пора миқдорини келишиб оладилар. ДАН ходими 4,5 миллион сўм-купон сўрайди. Аслидин бунча пули йўқлигини айтганда Фурқат антика бир йўлини топти. Унинг кўрсатмаси, тўғрироғи таъйин қилинган Аслидин «Фурқатнинг ўртоғи Ринатдан 4,5 миллион сўм-купон қарз олганман, уни тез-қунда қайтариш учун «Жигули» машинамини гаровга қолдиришман», деган мазмунда тилхат ёзиб берди. Тилхатда КамАЗ ҳайдовчиси Баҳодирга ҳам гувоҳ сифатида нон қўйдирилди. Бунинг эмвасига Фурқат юқни Ховос қишлоғидаги Улянов шаҳрига қузатиб боришга ваъда берди. Иккинчи тўсиқ ҳам «ёриб» ўтиди. Яна йўлга равона бўлдилар.

Шажарга қираверишда уларни Зомин тумани ДАН

ходимлари тўхтатишди. Машинадаги юк ва унинг ҳужжатлари суриштирилаётганда Фурқат ҳам ғаллаорлик ҳамкасби капитан Мусурмонов сингари «ваъда»дан тониб, Аслидинни машинасида тушира-сола ўзи Жиззах томон «қўён» бўлади. Зомин йўл назоратчилари ўз вазифаларига сикдидил ёндошиб, келишувчиликка йўл қўймасдан жиноятчилар қирдкорини фош этишди. Тўққиз тонна ун ўз жойига қайтарилди.

Тергов ва суд жараёнида

лион сўм-купон фойда кўрган. Бунга қўшимча бу фирматга ўз жавобгарлигига топширилган 10,5 килограмм ўсимлик мойи, 709 дона туҳум, 426 дона ун қопини ҳам гумдон қилиб, қарий 2,3 миллион сўм-купон зарар келтирган.

Терговчилик тажрибасидан бизга шу нарса аёнки, айрим кимсалар онгли равишда эмас, билмаган ҳолда жиноий ишга алашчиб қолдилар. Виллоят аҳолига транспорт хизмати кўрсатиш корхонаси ҳайдовчиси Баҳо-

либ расмийлаштирамиз», деган тилхатига ишониб вазифасига совуққонлик қилгани бўлди. Қўза кунда эмас, кунда синишини бу шўрпешона қаёқдан билсин...

Виллоят прокуратураси жиноятларни тергов қилиш бўлими бошлиғи, биринчи даражали ҳуқуқшунос Ш. Номозов ўз тажрибасида бундай фактларга жуда кўп тўқнаш келган. У ҳамisha адолат тарафдори эканлигини намоян қилган. Мазкур жиноий ишнинг тергов қиларкан, Баҳодир Турунов ва Бердир Мусурмоновлар ҳаракатида жиноят таркиби йўқлигини тез пайқадилар ва судга булган жараёнда ушбу жиноят ишнинг уларга нисбатан булган қисмини бекор қилиш тўғрисида қарор чиқариб берди. Суд ҳам адолатни ёқлаб, ҳар бир жиноят иштирокчисининг «ҳаракати»га муносиб баҳо берди.

Нон комбинати нонвойи Мамарасул Нурматовга 8 йил, милиция капитани Аввалмурод Мусурмоновга 4 йил қамқоқ жазоси берилди. Нон дўкони мудир Асрор Бердиров уч йил мажбурий хизматда бўлди. ДАН ходими Фурқат Мухаммадиев, нон комбинати директори Мусурмон Холматов, таъминотчи Фулом Аллаёровлар ҳам турли муддатларга озодликдан маҳрум этилган бўлсаларда, мустақиллигининг уч йиллиги шарофати билан аф этилдилар.

Шу ерда бир савол туғилди. Жиноят содир этилди, жиноятчилар жазоларини олдилар. Лекин бундан буюн меҳнат жамоаларида ризқиниз бўлган ун маҳсулотини талон-тарож қилувчилар чиқмаслигига ким қафолат бера олади? Шунинг учун касалнинг олдини олмоқ лозим.

А. ТУРСУНОВ,
Жиззах виллоят прокурори
катта ёрдамчиси, ақлия
кичик маслаҳатчиси.

БАҲОСИ СИР ТУТИЛАЯПТИ

Голландиянинг «Ипс» молия гуруҳи Буюк Британиянинг машҳур «Бэрингс» банкини сотиб олди.

Маълумки, «Бэрингс» банки яқинда Осиёдаги вакилнинг панд бериши оқибатида синган эди. Франс пресс ахборот агентлигининг тарқатган хабарига кўра, келишув баҳоси ҳам, банкни сотиб олиш шартлари ҳам ҳозирча номаълум.

ИСРОИЛ ТУПРОҒИДА

Россия Федерациясининг Федерация Кенгаши Рами Владимир Шумейко бошчилигидаги делегацияси расмий таширф билан Исроил давлатига келди.

Ташриф дастурига кўра, Россия делегацияси Исроил Президенти, Бош вазири, ташқи ишлар вазири, сиёсий ва жамоат арбоблари билан учрашади. Делегация, шунингдек, муҳолифат вакиллари билан ҳам мулоқотда бўлади.

ПРЕЗИДЕНТ ТАЛАБИ

Кения Президенти Даниэл Арап Мои БМТнинг қўқчилар бўйича олий бошқармаси коммиссарида мамлакатда яшаб тураётган чет эл қўқчиларини бошқа давлатларга ўтказишни талаб қилди.

Айни вақтда Кенияда 200 мингга яқин чет эллик қўқчин истикомат қилади. Уларнинг аксарияти Сомали фуқароларидир.

АБЗОЛИККА ДАВВОГАР ЭМАС

Қозғистон яқин орада НАТОга аъзо бўлиб қирмайди, деди мамлакат ташқи ишлар вазири Қосимжумарт Тоқаев.

Бироқ Қозғистон НАТОнинг «Тинчлик учун ҳамкорлик» дастурида ўз мажбурийларини бажарди, деди у. Қозғистон ушбу дастурга ўтган йили аъзо бўлган эди.

ИККИ ТОМОН ҲАМ МАНФААТДОР

Чехия ташқи ишлар вазири Йозеф Желенец Қирғизистонга расмий таширф билан келди.

Сафар давомида у Президент Аскар Акаев ва республика Бош вазири Апас Жумагулов билан учрашди. Икки томон ҳам икки мамлакат ўртасидаги дўстона муносабатларни кенгайтиришга қизиқиш билдирди.

СИПЖИШ БОР

Исроил вазири навбатдаги мажлисда бир овоздан Исроил-Араб тинчлик музокараларида анча силжишлар бўлди, деган қарорга келди.

Уларнинг таъкидлашича, ушбу ҳудудда тинчлик музокараларини жаддаллаштириш учун Тель-Авив янги ташаббуслар билан чиқиши керак. 1995 йил эса Исроил ва Сурия ўртасида тинчликка эришиш учун ҳал қилувчи йил бўлади, дейилади шу мавзудаги хабарда.

БЕТАРАФ ҲУДУДДА ЭДИ-КУ

Канада ҳарбий денгиз кучлари кемаси бетараф ҳудудда баллқ олаётган Испания кемасини ҳибсага олди.

Натияжада, Испания ҳукумати Канада ҳарбийларининг ушбу ҳаракатини кескин қоралаб, тез орада мазкур ҳудудга ўзининг ҳарбий кемасини юбюрагани билдирди.

• Бугун Тошкентда пахтакорларнинг республика кенгаши очилади

Бор, бу — навни тўғри танлашга, уруғни сифатли тайёрлашга, агротехника тадбирларини оби-тобида ўтказишга, ҳосилнинг асосий қисмини машиналарда териб олишга боғлиқ

ЮРТОШИМИЗ Ислам Каримов Олий Мажлисининг биринчи сессиясидаги дастурий маърузасида иқтисодий ислохотларни жадаллаштириш ва янада чуқурлаштиришнинг асосий йўл-йўриқларини баён этиб берди. Жумладан, селекциячи олимлар, гуза навларини районлаштирувчи таъкилот ва пахтачилик хўжаликларини раҳбарлари ҳамда мутахассислари олдида пахта ҳосилини ёғин-сочини қуллашга қўлқўрмай, октябр ойи ичидаёқ йиғиштириб олиш йўллари топиш вазифаси қўйилмоқда. Бунга эришилса, аввало тола қўлай ва сифати ошадиган, қолаверса, кузги-қишқи ишлар вақтида бажарилиб, келаси йил ҳосили учун ҳам пухта замин яратилади.

Ҳўш, бунинг учун асосий эътиборни қайси соҳаларга қаратмоқ, ишни нимадан бошламоқ керак?

ИЛМИЙ-тадқиқотлар натижаларининг таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, пахта ҳосилини октябрдан кечиктирмай саранжомлаб олиш, аввало гузанинг навига (эртапишарлигига), чигитни тайёрлаш ва қандай усулда экишга, ишлов бериш агротехникасига, терим мавсумини қандай таъкилот этишга боғлиқдир. Селекциячи олимлар, тажрибасинов станциялари мутахассислари, элита уруғчилиги хўжаликларини ҳодимларининг изланишлари натижасида гузанинг «С-4727», «АН-Боёв-2», «Тошкент-6», «Қирғизистон-3», «Юлдуз», «АН-чиллак», «Навбахор» каби эртапишар навлари яратилди ва районлаштирилди. Буларнинг ҳосили 123-128 кунда пишиб етилди, гектарига 32-37 центнердан ҳосил тўқиди, IV-V типга мансуб 33-36 фойз тола беради.

Бироқ навлар қанчалик эртапишар бўлмасин, ҳосил шохларининг пайдо бўлишидан тортиб, шоналаш, гуллаш, қўсақ тугиш, илк қўсақларнинг очилиши ва ниҳоят, теримнинг бошланиши жараёнининг тез ёки суст кечиши, таъкилот муҳити, яъни об-ҳавога ҳам боғлиқ бўлади. Пахтанинг иссиқсезар ва кун санайдиган экан дейилиши шундан. У керакли иссиқликни обдон қабул қилиб олмагунча, пишиб етилмайди.

Кўп илмий маълумотларга кўра эртапишар навларнинг 90 фойз қўсағи очилиши учун гуза 2030 даража фойдали ҳарорат тўғрисида зарур. Бу жараён турли вилоятларда иқлим ҳар хил бўгани учун турлича кечади. Бунинг Жиззах вилояти об-ҳаво шароитида кўриб чиқадиган бўлсак, қўйиладиган изоҳланади. Агар чигит 11 апрелга экиб бўлинка, тезпишар навларда 90 фойз қўсақ очилиши 1 сентябрга тўғри келади, 21 апрелда экилганда эса 2030 даража фойдали ҳарорат 1 октябрга тўғрланади. Яъни, ун кун кеч экилган пахта бир ой кеч пишиб етилмайди.

Шу вилоятнинг ўзига уртапишар нав 11 апрелда экилган бўлса, 90 фойз қўсақ 1 октябрга бориб очилади. 21 апрелда экилса, бу жараён 1 ноябргача қўйилиши мумкин. Раҳбар, мутахассис ва деҳқонлар шу маълумотларга қараб ҳулоса чиқариб нав танлашлари, экиш муддатини белгилашлари мумкин. Масалан, Тошкент, Сирдарё, Жиззах, Самарқанд вилоятларида асосан жанубий минтақаларга мўлжалланган «С-6530», «Наманган-77», «С-6524» навлари экилиши оқибатда пахта тайёрлаш режалари суриқасига бажарилиб қўлаётган.

Республикада тезпишар янги навларни яратиш, уларни қайси минтақанинг иқлим-туپроқ шароитига мос келишини аниқлаб, тўғри районлаштириш жуда муҳим вазифа бўлиб, бу кўп вақт ва маблағ талаб этади. Айрим илмий-тадқиқот институтлари, тажриба станциялари, нав синаш таъкилотлари, хўжалик раҳбарлари ва мутахассислари бу муҳим ишга жиддий ёндашмаётганлар, жонбозлик кўрсатмаётганлар. Оқибатда кўп вақт ва маблағ сарфлаб яратилган «Наманган-1», «Наманган» навлари VI тип толали бўлгани ва саноат талабига жавоб бермагани сабабли районлаштирилмаган бўлса, «АН-415», «АН-510», «Союз НИХИ-11», «Оқдарё-5», «Хоразм-126», «Сурхон-56» ва бошқа навлар ҳосилининг кеч пишиши, саноат ва жажон бозори талабларига жавоб бермаслиги туфайли улар экилатган майдонлар 4-5 минг гектардан ошмапти.

Умуман, яратилган янги навларнинг ҳосили 90-100 кунда пишидиган, 38-40 фойз тола чиқадиган, шу билан бирга илмий касаллиқлар турларига чидамли бўлмоғи керак.

Маълумки, гектарларда кўчатнинг тўлиқ бўлиши, ҳосил-

нинг эрта пишиб етилиши ва толаннинг мўл, сифатли бўлиши уруғлик чигитни тайёрлашга кўп жиҳатдан боғлиқ бўлади. Бироқ республикада уруғлик чигит ҳаузага юздан зиёд ихтисослашмаган пахта заводларида тайёрланиши оқибатда андоза талабларига тўла жавоб бермапти. Назорат-уруғчилик станцияларида навдорликни текшириб бориш имконияти йўқлиги сабабли пахта заводларида тайёрланаётган уруғлик чигитнинг сифатига эътибор сусайиб кетди. Бунинг устига заводларда бир неча селекция навлари бир йўла қайта ишлангани сабабли навлар араштириб кетмоқда.

Республикада экилатган навлар толасининг сифати чет мамлакатларидан қилинган бўлиши. Аммо, афсуски, бизда қабул қилинган тола сифатини аниқлаш тизими ҳаққаро тизимга тўғри келмаслиги ҳамда замонавий асбоб-ускуналарнинг йўқлиги оқибатда дунё бозорига сотиладиган ҳар тонна толадан камида 200 доллар йўқотиламоқда.

Селекция ишларида ҳам эскича андозалардан воз кечиб, жаҳон андозаларига мослаб олиб бориш вақти келди. Бунинг учун пахта селекцияси ва уруғчилиги институтини Вазирилар Маҳкамаси ёрдамида толаннинг сифатига тез баҳо берадиган «Спинлаб» (АҚШ) автомат линиялари билан жиҳозланиши керак.

Бизнингча, Қишлоқ хўжалик вазирлиги ва «Узавпахтасаноат-сотиш» давлат акционерлик ассоциацияси биргаликда уруғчиликнинг ҳозирги тизими структурасини қайта қуриши лозим. Чунончи, нав яратувчи селекция таъкилотини, уруғчилик хўжаликлари, уруғлик пахтани тола тайёрлаш заводлари, уруғини назорат қиладиган станция ва уруғчилик лабораторияларидан иборат Давлат корпорациясини тузиш мақсадга мувофиқ бўлур эди. Нав яратиш таъкилотлари ўзларининг тажриба хўжаликлари билан биргаликда янги нав уруғини кўпайтириш, элита ва кейинги репродукцияли уруғликни тайёрлаш билан, махсус элита хўжаликлари районлаштирилган навларнинг элита ва биринчи репродукцияли уруғини кўпайтириш билан шуғулланишлари керак. Шунинг учун бу хўжаликларда 10 минг тоннагача пахтани қайта ишлаш қувватига эга бўлган кичик пахта заводлари барпо этилиши зарур.

Иккинчи-тўртинчи репродукцияли уруғликни уруғчилик хўжаликлари тайёрлаши керак. Улар корпорациядан уруғини кўпайтириш учун лицензия олишлари ёки шартнома тузишлари мумкин. Иккинчи-тўртинчи репродукцияли уруғликни қайта ишлаш билан корпорациянинг катта пахта тозалаш заводи шуғулланади. Бунда завод жойлашган ҳудудга фақат битта нав пахта экилади.

Давр республика уруғчиликни назорат қилиш станцияси ҳамда Қишлоқ хўжалик вазирлигининг уруғчилик бошқармаси олдида долзарб вазифаларни қўймоқда. Аввало, тола, ип ва уруғнинг сифатига баҳо беришда халқаро тизимга ўттиш дастурини ишлаб чиқиш ва шу вазифаларни бажарувчи етук мутахассислар тайёрлаш лозим бўлади. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг «Шахсий интелектуал мулк тўғрисида», «Селекция ютуқлари тўғрисида», «Гуза уруғчилиги тўғрисида» қонуналар қабул қилиниши сўраш вақти етди, деб уйлаймиз. Бу қонуналарда селекциячи ва уруғчиликнинг меҳнати давлат томонидан муносиб таъқирланиши ва ҳуқуқий муҳофаза қилиниши, турли имтиёз ва иқтисодий рағбатлантириш масалалари ўз аксини топган бўлиши лозим.

Уруғлик пахта асосан икки муддатда — биринчиси 3-4 та

қўсақ пишиб етилганда, иккинчиси 7-8 та қўсақ етилганда териб олинади. Ўзбекистон гуза селекцияси ва уруғчилиги илмий тадқиқот институтини олимларининг кўп йиллик тажрибаларидан маълумки, шу тартибда териб олинган уруғлик чигит тўқ, унвчан, яхши пишган бўлиб, сифатли тола беради. Асосан сентябрь ойида териб олинган уруғлик пахта албатта дала хирмонидан қўш нурда қўритилиб, завод ва тайёрлов пунктларига топширилади. Унинг намлиги 8 фойздан ошмаслиги керак. У гарамларда 2-3 ой сақлангандан кейин тозаланса, обдон пишиб етилган тўқ ва унвчан чигит олиш имкони тугилади.

Тола ва чигитнинг табиий белгилари, сифати, тола чиқиш миқдори пахтани машинада териб ва, айниқса, уни заводларда қайта ишлаш чоғида пасаяди. Шу боис юқори сифатли тола олиш, чигитнинг навдорлиги, серҳосиллик ва экишга яроқлилик белгиларини яхши сақлаб қолиш мақсадида уруғлик пахтани кўлда териб олган маълум. Меҳнат ресурслари етарли бўлган туман ва хўжаликларда гузани пастки қисмидаги ҳосилни ҳам кўлда териш мақсадга мувофиқдир.

Экишдан олдин уруғлик чигитга зараркунанда ҳашарот ва касалликларга қарши кимёвий ишлов бериш лозим. Аммо кейинги йилларда самарали дориларнинг камлиги сабабли уруғлик кўп ҳолларда ишлов берилмай экилмоқда ва оқибатда гузалар ёппасига илдиришиш ва томмоз касаллигига чалинмоқда, ўргимчаккана ҳашароти ҳам катта зарар келтирмоқда. Бунинг бартараф этиш учун пахтачилик илмий тадқиқот институтини дефолиация ва ўсишга кўмаклашувчи моддалар лабораторияси чигитни экишдан аввал «мивал» дориси билан ишлаш усулини яратди. Бу доринг энг нуқудай об-ҳаво шароитида ҳам гектарларда кўчатни юз фойз сақлаб қолиш имконини беради. Шу дорин билан ишлов берилган туксиз чигитни, ҳатто шўрланган ерларга ҳам экиб, кўтилган ҳосилни олиш мумкин. Шунини диққатга сазоворки, «мивал» дориси гузанинг гуллашини тезлаштириши, демак, ҳосилнинг эрта пишишини таъминлайди, тола чиқишини 3 фойзгача кўпайтиради. Бу пахтачилик илмий тадқиқот институтини ҳамда Американинг «Цианамид компани» фирмаси ўтказган қатор тажрибалар давомида исботланган. «Мивал» қўланиши жуда жўн, ҳаммадан ва экологик жиҳатдан зарарсиз доридир.

Гуза эртапишар бўлиб ривожланишини таъминлайдиган яна бир омил чигитни пуштага экишдир. Қўзда олиб қўйилган пуштага чигит қалаш учун намлик аниқланган усулдаги нисбатан 7-10 кун олдин етарли миқдорда келди, бу пайтда пуштадаги ҳарорат ҳам 3-3,5 даража юқори бўлади. Шу усулда экилган майдонларда пахта одатдагидан 10-12 кун олдин пишиб етилди, ҳосилдорлик ҳам 4-6 центнер ортди. Дарвоқе, бу усулни шўрланмаган ва шўри яхши ювилган майдонларда қўлланган маълум.

«Узсельхозмаш» концерни пушта юзасига ишлов берувчи мослама яратишни тезлаштириш ва чигит экиш учун чиқариладиган янги СМ Х-4 сеилкаси пуштага экишга мослаштирилган лозим. Шунда республикада кенг ривожланаётган деҳқон (фермер) хўжаликлари эртапишар пахта етиштириш меҳнатимлари ва мосламаларига эга бўладилар.

Қишлоқ хўжалик вазирлигининг маълумотларига қараганда 1994 йилда 370 минг тонна уруғлик пахта тайёрланган. Ҳозир у пахта заводларида қайта ишланиб, чигити сараланмоқда. Бу даврда техник пахта ва бошқа навларни қайта ишланиш бўлиб тўхатиб, бир навни ва битта репродукцияли уруғликни экишга ихтисослашган хўжаликларининг биринчи ктае уруғлик билан таъминлаш, айниқса юқори репродукцияли уруғларнинг бир неча тўман ёки хўжаликларга тарқаб кетишига йўл қўймаслиқ лозим.

Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда бир неча ўн йиллар илгари олимлар тавсия этган усулни қўллаб, гектарига сарфланадиган тукли чи-

гит уруғчилиги 40-50 килога келтириш мумкин. Шунда республика бўйича ҳар мавсумда жами 55,8 минг тонна чигит тежаланди. Бундан 152 миллион сўм иқтисодий фойда қўрилади. Иккинчидан, пахта ёғи тақчиллиги бир қадар ҳал қилиниб, чорва учун қўшимча минглаб тонна шўлда ва кўнжара олинади.

Чигитни аниқ уялаб экишга ўтишининг яна бир иқтисодий самараси шундаки, гуза ниҳолларини кўлда яғана қўйишга ҳо-жат қолмай, яна бир неча миллион сўмлик сарф-харажатларнинг олди олинади. Чунончи, қўл кучи етишмайдиган Сирдарё, Жиззах, Навоий туманларида гуза яғана қилинмаса, ҳосилнинг пишиб етилиши 8-11 кунга кечикиб, оқибатда ҳосилдорлик ҳам 4-5 центнерга камайиб кетиши мумкин.

Гузани вақтида чигитни ҳам муҳим агротехник тадбир. Аммо Германиянинг БАСФ фирмаси тайёрлайдиган ПИКС дорисини қўллаб, бу тадбирни енгил ва арзимас сарф-харажат билан ўтказиш имкони бор. Бу дорини таъкирида гуза шохлари ортқча ўсиб кетмай, арчасмон шаклда ривожланади, етатлар орасида шамол бемалол айланиб, қўсақлар йириклашади. Тракторчи 25 гектар майдонга ишлов беришга улғириб, 200 кишининг меҳнати тежаланди. Бундан ташқари дизел ёнгилгиси сарфи 6 баравар камаяди. Биринчи теримда ҳосилдорлик 12 центнергача ошади. Бу пахтачилик илмий тадқиқот институтини ўтказган қирққа яқин тажриба давомида исботланган. Чимкент вилоятининг «Еттисой» давлат хўжалиги 4 минг гектар майдонда бизнинг ишланма бўйича ПИКС дорисини қўллаб, ҳосилдорликни 26 центнердан 31 центнерга кўтарди.

Халқда «деҳқоннинг қузини берсин» деган нақл бор. Пахта хирмонининг баракаси куз об-ҳавосининг қандай келишига ҳам кўп жиҳатдан боғлиқ. Ёғин-сочини бошланишидан ҳавотир олган айрим раҳбарлар терим агротехникларини далага барвақт олиб кирадилар. Оқибатда ҳали пишиб етилмаган қўсақлар эзилиб, намлик буғланиб кетди ва қўсақ мажбуран очилиб, ҳосилнинг анчагина қисми йўқотилади, бунинг устига толаннинг сифати бузилиб, бу ёқдан ҳам иқтисодий зарар қўрилади.

Бунга йўл қўймаслиқ мақсадида ЎзПИТИнинг дефолиация ва ўсишга кўмаклашувчи лабораториясида У. Мадримов раҳбарлигида олиб борилган тажрибалар асосида гуза ривожини тезлаштирувчи модала — «Преп» дориси ишлатилди. У дефолиациядан 6-8 кун олдин сеполади. Наманган ва Қозғистоннинг Чимкент вилоятлари пахтакорлари «Препни» «Дроп» дефолианти билан бирга ишлатиб, яхши натижаларга эришмоқдалар. «Дроп» сарфи ҳам тенг баравар камаяди.

«Преп» дориси сеполадан майдонларда биринчи теримда ҳосилдорлик 8-10 центнер, умумий ҳосилдорлик эса 3 центнергача ошади. Наманган вилоятида тола чиқиши ҳам 1,4 фойзга ошиб, чигитнинг вази оғирлашгани маълум бўлди. Чунончи, Балқич туманидаги А. Мўминов номли жамоа хўжалигида кузги жавлардан бўшган майдонда 10 майда экилган гуза «Преп» дориси сеполадиги шарофати билан макбул муддатларда экилган пахта билан баравар пишиб етилди. 35 центнердан хирмон кўтарилди.

Ҳулоса қилиб айтганда, юқорида келтирилган тавсияларга оғишмай амал қилиш учун бугунги кунда ҳамма шарт-шароитлар мажбурдир. Бу йилги мавсумни ўз тупроқ ва иқлим шароитига мос районлаштирилган навни танлашдан бошлаб, кейинги барча агротехник тадбирларни вақтида, оби-тобига етказиб амалга оширган пахтакорлар ҳосилни октябрдан кечикмай йиғиб-териб олиб, барқали хирмон уйишларини шўб-ҳа йўқ.

Шукуралло ЙўЛДОШЕВ, Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг ишче президенти. Мухаммаджон ҲАМРОЕВ, академиянинг пахтачилик, деҳқончилик, мелiorация ва кимёлаштириш бўлимининг академик котиби.

КҲРҲЗМА, САВДО ЯРМАРКАСИ ВА ҲАРОҲИБ ТОМОШАЛАР

**Модал ва чиройли маҳсулотлар
нисбатан арзон нархларда**

● Сиз Тикувчилик саноати Ассортимент ва Модалар республика марказидаги ярмаркамизда модал ва чиройли маҳсулотларни улғуржи ва чакана тарзда сотиб олишингиз мумкин.

● Баҳор-ёз мавсуми

газламалари, пойабзаллари, тикуччилик, трикотаж ва чарм-галантерея буюмлари сотилади. Ярмаркада "Ўзбекентгилсаноат" уюшмасининг барча ҳиссдорлик жамиятлари ва корхоналари қатнашадилар.

Биз Сизларни 18 ва 19 март кунлари соат 10 дан кутамиз!

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Сапёрная кўчаси, 25.

"Россия" меҳмонхонаси бекати. Телефонлар: 39-10-53, 39-13-49, 56-05-25.

"АБУ АЛИ ИБН СИНО ВА ТАБОБАТ"

фирмаси сизларга

Ҳиндистон "АДЖАНТА ФАРМА

ЛИМИТЕД" фирмасида

тайёрланган ажойиб

"ТРИДЦАТЬ + ПЛЮС"

дорисини ва Италиядан келтирилган

кўзойнақларни сотиб олишни тавсия қилади.

"Тридцать + плюс" инсон саломатлигини яхшилайди, куч-қувватини тиклайди, жигар, диабет ва гипертония, атеросклероз хасталиклариди ҳамда жинсий фаолият бузилган ҳолларда фойдали қўшимча даволаш воситасидир. Дори ва кўзойнақларни фирма дорихонасидан пул ўтқазиш йўли билан ёки нақд пулга харид қилишингиз мумкин.

Манзипимиз:

Тошкент ш., С. Раҳимов тумани, Себзор массиви, 1а-уй.

Тел.: 44-24-34, 40-44-83.

**БАНКНИНГ БОЙЛИГИ
УНННГ МИҲОЗЛАРИ
БОЙЛИГИДАДИР!
ВИЗДА МИҲОЗЛАР ҲАМ
ДОИМ ҲАҚ!**

Бизнинг банкда:

- молиявий аҳвол мутлоқ барқарор;
- банк хизматининг бутун мажмуи мужассам;
- касса хизмати;
- бош валюта лицензияси;
- МДХ мамлакатлари ва чет элларда корреспондентлик счётлари;
- банк ишлари бўйича юқори малакали мутахассислар миҳозларга бутун иш кунини давомида юқори даражада хизмат кўрсатишади;
- узок муддатли ва қисқа муддатли кредитлаш;
- электрон почта тизими бўйича тўлов топшириқларини бир сутка давомида тўлаш;
- ҳар бир миҳоз билан яқка иш олиб борилади;
- филиаллар метро линияси ва шаҳар марказида қулай жойлашган.

**"СТРОЙКОММЕРБАНК"
ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИДАГИ
ЎНТА ЕТАКЧИ БАНК
ҚАТОРИГА КИРАДИ.**

**Биз юксак фаровонликка
эришишни ҳоҳловчилар билан
биргамиз!**

Банк қуйидаги манзилда жойлашган:
Тошкент, Абай кўчаси, 6
ва Буюк янак йўли, 63.

Телефонлар:

67-23-62, 67-24-48, 67-24-51.

Устозлар шогирдлар ҳақида

Уруш арафасида Ўзбекистон Халқ комиссарлари кенгаши майда ўриликка қарши кураш тўғрисида кескин бир қарор қабул қилган эди. Тикув фабрикасининг ишчиси уйга қайтаётганда беихтиёр халатининг чўнтағига солиб қўйган бир калтак иш билан ушланган қолса, «икки юз эллик метр иш ўғирлади» деб узоқ муддатларга кесиб юборишарди.

Бу «аҳамиятли» талбир ҳам бир компанияда ўтди-кетди. Майда ўғри майдақашлигини, катта ўғри катта ўпиришини давом эттирарди.

Агар ўғрилари ақли, ақлсиз тоифаларга бўлса, энг ақлсиз майда ўғри экани маълум бўлади. Арзимаган ўғрилари прокурор назар-писанд қилмаслигини, судья жазоси бир шополоқ «иш» учун илминни хор қилмаслигини майда ўғри жуда яхши билди. Умуман олганда майда ўғри ҳамма вақт кўз илмайидиган, қонуннинг назари тушмайдиган жиноятларни қилади.

Халқда оққандан томган ёмон, деган нақб бор. Томб-томб тонналар ёқиб кетганини эгаси сезмайди. У оққанини кўради. Тома-тома кўл бўлур, деб майда ўғри ризқини томчилан топади.

У суваракка ўхшайди. Катта энциклопедияда суваракка шундай таъриф берилган. «...Дунёда суваракнинг 3000 тури маълум. У қоронғуда жуда фаол. Турар жойларда яшаб кўпайди. Озиқ-овқат маҳсулотларига ўхшайди.

Ёзувчи Неймат Аминов мана шунақа суваракмижоз майдақашлар тўғрисида «Ёлгончи фаришталар» деган роман ёзди. Асар ўқувчилар томонидан жуда қизғин кутиб олинди.

Энциклопедияда айтилганидек суварак қоронғуда қандай фаол ҳаракат қилса, роман қаҳрамони Баширжон Зайнишев ҳам одамларнинг кўзи тушмайдиган жойларда, прокурор назарида илмайидиган, судья «илминни хор» қилмайдиган жиноятчилар қилади. Дунёда муҳим воқеалар юз бераётган бир пайтда Баширжон «раҳбарлик» қилаётган ишхона папада бўлгани учун, у дунёдаги ўша 3000 суваракнинг 3001 чиси бўлиб фаолият кўрсатади.

У туман маданият бўлимида, коммунал хўжалиги идорасида, сугурта идорасида, умумий оқоватлиги бўлимида бошқиб бўлиб ишлаган. Бу ташкилотларнинг биронта холими «фахрий ёрлик» олмаган, медалнинг қанақалигини билмаган, ҳатто қишлоқ кенгашига депутат ҳам бўлмаган. Лекин бу жойнинг раҳбарлик лавозимига харидор кўп бўлади. Запас номзоллар ҳамма вақт тайёр туради. Қайсики ўрта раҳбар ишдан олинса, айна шу жойларга лозим кўрилади. Ана шунинг учун ҳам Баширжон Зайнишев бирон раҳбар ишдан олинса юраги пўкиллаб, эгалаб ўтирган стулини омонат сезади. Ўз амалига тиш-тирноги билан ёпишиб олади.

Романининг яна бир қаҳрамони Шамси Тўраевич бутунлай замонавий одам. Амалдан тушиб кетмаслик учун минг бир қиёфага кирилади. У замонадан орқада қолмаслик учун «Кобуёнома» ўқийди. Коммунист сифатида «Декамерон»ни ўқимаган. Докладларда, шпюрларда, мақолаларда нималар дейилган бўлса,

ўзи идрок қилмаган ҳолда дарров мосланиб олади. Кўп гапирмайди. Гапирса, нолонлиги биланиб қолишидан қўрқади.

Шогирдига яраша устоз, дегандек Шамси Тўраевич Баширжоннинг ягона ҳомийси. Баширжон ўқувсизлигидан, очқўзлигидан тез-тез шарманда бўлиб, жар ёқасига бориб қолади. Ана шундай пайтларда Шамси Тўраевич унинг кунига ярайди. Баширжон қаерда ишлаганини, албатта нопок-лиги, қўли эгрлиги, лавозимдан ўз манфаати йўлида

вудек сип-силлик, хотинчалиш, аммо минг бир тузоқни узган, устомонликда ҳар қандай айёрни йўлда қолдиради. Сугурта идорасидаги жамкичи ноқонуний ишларнинг ижодкори. Ўзи довдиргина бўлса ҳам фойдасини эсдан чиқармайдиган Баширжон Қиёмон билан тил топишиб қола-

қадам изи қилмаган. Қабр устидаги сағанани ҳам Баширжон курдирган.

Шу учта, «Қани қаёққа борамиз?» сўзи Шамси Тўраевичнинг аниқ чизилган суваратидир. Шу учта сўзга унинг кимлиги шундоққина билиниб турибди.

Шамси Тўраевич отасини-

этилган.

Ёки инспектор Қиёмон тилидан айтилган мана бу сўзлар унинг кимлигини айтиб турмайтими? «— Меними?— дея ишва билан ўғирлиб сўради йигит. — Исми Қиёмон, фамилия Муслимов, вазирам старший инспектор, кўш, десагизки, оилавий ақволим республикада хизмат кўрсатган бўйдоқ».

Тўйдан беаҳал қайтаётган отарчи Қиёмоннинг эрига айтаётган баҳона-сабабларидан унинг нопоклиги, беорлиги шундоққина билиниб туради: «—Эҳтимол ажида тишлагандир,— деди қомил ишонч билан,— раҳматли буимнинг ҳам ажиналари бор экан. У киши хонинг назари тушган энг чиройли канизлардан эканлар... уларни ҳам ҳар кеча бадалларини ажина чимчилаб, кўкартириб

Саид Аҳмад

3001-СУВАРАК

фойдаланиши туфайли ишдан ҳайдалди. Шамси Тўраевич уни ўнглаб, яна оёққа турғизиб қўйди.

Баширжон қаерда ишлаганини ўзига ўхшаган одамларни дарров топади ва улар билан апоқ-чапоқ бўлиб кетади.

Қиёмон, Қиёмон, Вафо аттор — булар ёзувчи топанг кўйма обрازلари.

Вафо аттор нимаси билан-дир Садриддин Айийнинг Қори ишқамбасига ўхшаброк кетади. Мен уларнинг пасткашчилигида, очқўзликларидан ўхшашлиб бор, дегман.

Баширжон тирноққа зор, хотини ҳар гал қомилдор бўлганда худого нола қилиб, хотинининг омон-эсон кўз ёришини кутади. Аммо Зевархон ҳомила этилмай бола ташлайди. Фолбин унга, аёлин-гизини бир ҳаром, бир ҳалол жониворнинг устидан сакратинг деб маслаҳат беради. Баширжон унинг айтганини қилади. Ёзувчи ҳаром ва ҳалол мол устидан сакраси маросимини ниҳоятда чиройли, қувноқ бир кайфиятда тасвирлаб беради. Шу ерда Вафо аттор қиёфаси янада ёрқин намоян бўлади. Баширжоннинг ҳоти-ни устидан сакратган ҳомиладор эшак майиб бола тугади. Ана энди ёзувчи фантазияси гўзал воқеалар яратиб беради. Вафо аттор Баширжондан майиб ҳўтиқа учун алимент талаб қилади. У коммунист, агар алимент тўламаса Вафо аттор унинг фолбинларга ишонини, хотинини ҳомиладор эшак устидан сакратганини райкомга айтиб қўйиши мумкин. Шунинг учун Баширжон алимент тўлашга рози бўлади. Бу ҳам етмагандек ногирон ҳўтиқани даволаш учун Вафо аттор ундан дори пули, парҳез пули талаб қилади.

Атторнинг гаплари, хатти-ҳаракатлари, қиладиган ишлари китобхонани ҳам қулдиради, ҳам газаблантиради. Кўз олдиданда ирқит, исқирт, пасткаш бир кимса пайдо бўлади.

Ёзувчининг ажойиб топилмаларидан яна бири Қиёмон образидир. У опқинди со-

ди. Икковлашиб ер қимирла-шидан зарар кўрган хонадон-ларга бериладиган ёрдам пул-ларидан жуда усталик билан ўмариб қолади. Нобуд бўл-ган уй ҳайвонлари учун эга-ларига ортиқча сугурта пули ёзиб, «арра қилиш» бевосита Қиёмон ташаббуси билан амалга оширилади. Ундан миннатдор бўлган Баширжон эски жазмани Қиёмоннинг унга олиб беради.

Қиёмоннинг ниҳоятда гўзал, танноз, лекин кўп хонадон-ларга келин бўлиб тушган, «баданамда нам бор пайтида беш-олти эр кўриб қолай» деган отарчи жувон. Баширжон ҳам бир вақтлар унинг чанга-лига тушиб, бор будилдан айрилганлардан эди. Тақдир уларни яна учраштиради. Баширжон энди илгартиги тур-васини бир марта йўқотган Баширжон эмасди. Бари бир Қиёмоннинг давом ноз-караш-малари кўзини тиндириб, бо-шини айлантириб қўйди. Яго-на йўл уни Қиёмонга олиб бериш ва илгаридек ишқ ўйинларини давом эттириш.

У шундай қилди. Уларнинг тўйларига ўзи бош бўлди. Ана шундан кейин унга юлғич бир бўлиб сугурта идорасини ху-сусий идорига айлантириб оладилар.

Мен романининг беш на-фар қаҳрамони билан сизлар-ни жиндек таништиришга ҳа-ракат қилдим. Лекин роман-да иштирок этадиган алақан-ча қиёфалар борки, уларнинг ҳар бирига алоҳида тўхтаб ўт-са арзигулиқдир. Рассом аса-рини бўёқлардан, бастакор то-вушлардан яратди. Рассомга рангларни аниқ кўрайдиган кўз, бастакорга товушларни тиник эшитиладиган қулоқ ке-рак. Ёзувчи-чи? Унга ҳар иккови ҳам ниҳоятда зарур. «Ёлгончи фаришталар»ни ўқиган китобхон Неймат Ами-новда юқорида айтилган ҳар икки сифат ҳам борлигига иқ-рор бўлади.

«— Қани қаёққа юрамиз?»

Бу Шамси Тўраевичнинг қабристонга келиши. У ота-сининг гўри қаердалигини билмайди. Қўмиб кетишган-ларидан кейин бирон марта

нг қабрита ўрнатилган мар-мар лавҳани бир коммунист сифатида ўқийди.

«— Жойингиз жаннатда бўлмай...» Нима? Жаннат? Йўқ, бу кетмайди, — деди ўша захоти бош чайқаб. — Хим... «Рихлат айлабиз...» Бу нима дегани?... «Ломакон... да! «Рўзи қиёмат... «Дорул фано», «Баҳо?» Удивительно... «то қиёмат...» Э, янами? Ким ё-ди бунга?

Ёки яна бир мисол: Ба-ширжон Шамси Тўраевични-нг отасини ўзи лаҳалга қўйди. Йўлда қайтишда у устозига ялтоқланиб шундай дейди: «Лаҳалда қўйишимни била-ман, бошлари ўз-ўзидан «Гир-гир» этиб қийлаб қайтди.

— Да, деди Шамси Тў-раевич унга ҳайрат билан қа-раб. — Неужели?

Қаранг, у ҳар бир сўзиди кимлигини, қанақа одамли-гини ўзи айтиб турибди.

Неймат Аминов Вафо ат-торни юзи улоққ, қўли бун-доқ деб тасвирлаб ўтirmайди. Уни тапиртилади.

«— Сабур, бўтам, сабур!— деди дағ-дағ титроққа тушган эр-хотинга, — ўшал айёми ба-ҳор мана бу келинпошшо ка-мина бобонгизнинг ҳомила-ли эшакки устидан ҳатлагон эрдилар. Ушанда бу кишининг ваэминлик ва огирликларидан, яъни бори жароҳатла-ри эшак устига тўқилгон эр-қан, шўл боис бечора хари бадбахтининг чурраси чўқули туғилди, яъни кўр ва бир ор-қа оёғи шалпангдур...» У сў-зининг охирида шу майиб ту-гилдан ҳўтиқа учун Башир-жондан ҳар ойда ўн сўмдан нафақа тўлаб туришини талаб қилади.

«— Ҳа, майли, акун, саво-би-ку тегар, — дея пулни олиб эски олача тўғнинг ичига ти-калган, халтамонанд, оғзи кўзунчоқлик ҳамёнига сол-ди, яна тўғноғичини қадаб қўйди».

Бу парчада Вафо атторни-нг пул учун ҳеч қандай паст-кашликдан тоямаслиги, унга мол-дунёнинг катта-кичиги бўлмаслиги, ор-номус ёт хис-лат эканлиги ўзига хос бир тарзда жуда чиройли фило-

кетаркан, ишонмасангиз ойим келганлариди суранг».

Неймат Аминов тенгкур-лари орасида энг тилга бой, тилининг ранглири-ю, оханг-ларини жуда яхши ҳис қила-диган ва уни ниҳоятда маҳо-рат билан ифодалайдиган ёзувчидир. У адабиётимизга файласуф Бухоронинг сер-маъно ва қувноқ, шу билан бирга жуда эрка тилини олиб кирди.

Бир латифани икки киши-га айтириб қўйинг. Бирни жиддий, бири қувноқ одам бўлсин. Жиддий одам латифа айтиб тингловчида табассум кўзгатормайди. У ҳажвнинг ўзига хос нукталарини топол-майди. Қувноқ одам худди шу латифани бирон сўз қўймай ёки бирон сўзни тушириб қол-дирмай айтса, даврада гуррос кулги кўтарилади.

Ҳажвичи сўзининг зарбли жойини ва портлайдиган нуқ-тасини билади. У жумла то охирига етмагунча охангни бир маромда ушлаб туриши, бирон сўзни тингловчи (ёки ўқувчи) назаридан четда қол-дирмаслиги керак. Отилан ўқ-нишонга етмагунча йўлда бир тўхтаб олмагандек, ҳажвчининг жумласи ҳам то охирига етмагунча бирон ерда қоқил-май, тўхтамай раван етиб бо-риши керак.

Бунинг учун ёзувчи сўз жи-ловини маҳкам ушлаган су-ворий бўлиши лозим.

Неймат Аминов ана шун-дай сўз чавандоз. Унинг ҳаж-вий ҳикояларини (у фақат ҳаж-же ёзда) китобхон оқириб кутади. Китоблари пештахта-ларда туриб қолмайди. Ҳи-қоялари латифага айланиб, оғиздан-оғизга ўтиб давларла-га қувноқ кайфият бағиш-лайди.

Бизда Фафур Гуломнинг «Шум боласи»дан бошқа йи-рик ҳажвий асар йўқ эди. Шу-нақа асарни узоқ йиллардан бери кутардик. Неймат Ами-нов шу орузминчи рўбёга чи-қарди. «Ёлгончи фаришталар» ўзбек адабиётига маҳорат билан ёзилган тўғич ҳажвий романдир.

Бухоронинг олис Ромитан туманида туғилиб, темирчи

отаси билан навбатма-навбат сандона болга урган бу бола-да бундай истеъдод қайдан пайдо бўлди? Шу пайтатча ки-тобларимизга кирмаган тур-ли-туман қиёфаларни у қайда кўрган? Улар тилидан айти-ладиган, ҳалигача биз билма-ган ибораларни у кимлардан эшитган?

Темирчи уста Аминнинг дўкони олди жуда гавжум бў-ларди. (Бу табаррук отахон яқинда 100 ёшда оламдан ўт-дилар). Узоқ қишлоқлардан отига, эшагига тақа қоқтири-лар, ўроқ, кетмон, қапир, теши харид қилгани келди-ганларнинг кети узилмасди. Йилдек вишиллаб ёнаётган кўм-кўк аланга тепасига осиб қўйилган эртаю қеч вақирлаб қайнаб турадиган қумгон чойига мазохўрак бўлганлар дўкон олдида давра қуриб, гу-рунғ қилардилар. Тақа қоқ-тириш ва ёки ўроқ харид қи-лиш баҳонаю, асли ниятлари доно Уста бобонинг ҳикояла-рини тингласи эди.

Уста бобо болганинг би-рини шогирдига, бирини ў-ли Нейматга бериб ўзи дав-рага келиб қўшларди.

«Тарақа-туруқ, жаранг-жу-рунғ» товушлари остида бир гурунғ бўларди дент. Уста бо-бо хат танимаган, китоб кўр-маган бўлса ҳам шундай ри-воятларни айттардики, мад-раса кўрганлар ҳам бу билан-гол чолга ҳайрат билан қарарди-лар.

Унинг ҳикоялари афсона эмас, эртас ҳам эмас. Узоқ умр кўрган кишининг ўзи кў-рган, бошдан ўтказган воқеа-лар эди. Унинг ҳар бир ҳи-қоси қисса ёки романга тенг эди. Бу гаплари муболага эмас, айна ҳақиқатдир.

Генетика деган фан бор. У наслдан-насла ўтувчи ху-сусийларни текширади. Неймат Аминовга ҳам ижодкорлик ху-сусийлари отасидан ўтгани шубҳасиздир.

Мақоланинг бошида Неймат бу хилма-хил одам-ларни қаерда кўрган экан, деб айтган эдик. Энди маълум бў-лишчига, отасининг устахона-си унга ижод мактаби бўл-ганини биламиз. Вафо аттор, Баширжон, Шамси Тўраевич, Қиёмонларни у шу жойда кўрган. Сўзларини эшитган.

Нейматнинг «Айри» деган ҳикоясини ўқиган бўлсангиз, ундаги Ҳали бобони бир э-санг. Унда Вафо атторга хос хусусийатини кўрасиз. Воқеа ҳам худди шу ерда, Уста Аминнинг дўкони олдида со-дир бўлади.

«Ёлгончи фаришталар» қи-зил империя гуррак, совет турмуш тўғри дунёга кўз-қўз қилинаётган, «социалистик реализм адабиёти»да маҳия-бозлик, «ура-ура»чилик авж олган бир даврда яратилгани билан ҳам қадридли. Зотан, асар қаҳрамонлари ўша давр фарзандлари ҳисобланади.

Бундай ҳозиржавоб, ўлмас асарни ёзиш учун ёзувчининг фақат «уйғоқ виждон»нинг ўзинга эмас, балки катта жа-сорат ва маҳорат ҳам талаб қилинади.

«Ёлгончи фаришталар» дав-р синовидан муваффақият билан ўтди. Мен бу истеъдо-ли ёзувчининг узоқ йиллардан бери кузатман. Унинг қала-ми йилдан-йилга кайрилиб, маҳорати борган сари тиник-лашаётганига гувоҳман. Асар ўзбек адабиёти хазинасида му-қим туриб қоладиган китоб-лар қаторидан жой олишига ишонаман.

Тил ҳақидаги қонун қандай бажарилмоқда?

Хайрри иш фидойилари

Мана, она тилимиз дунё миқёсига чиқди. У орқали ҳар қандай халқро минбардан ҳам гапирсак арзийди ва гапирмоқдамиз. Аммо шу жойиниғ ўзида айниш лозим-ки, тилимиз борасида қиладиган ишларимиз йиллар давомида шунчалик йиғилиб қолган эканки, уларни қисқа муддат бир неча олим ёки бир қанча жонқурлар фаолияти билан ҳал қилиб бўлмайди.

Шу билан бирга иш кўпайиб кетибди, деб қўл қовуш-тириб ҳам ўтирмастик керак. Халқимиз бекорга айт-майди-ку, ахир, «ишқимас сабаб ахтаради, ишбилармон имконият», деб.

Ҳали ҳам баъзи соҳаларда тилимизга эътибор суст деса бўлади. Улар китоб йўқ, мутахассис йўқ ва шунга ўхшаш «йўқлар»ни сабаб қилиб, нималарнидир қўтиш-моқда. Аммо тилимиз олдида йиғилиб қолган муаммо-ларни баҳоли қудрат ҳал қилаётган филойилар ҳар жойда ва ҳар соҳада топилади. Улар Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги таркибида ҳам фаолият кўрсатиб кел-моқда. Т. Бобоҳўжаев ана шундай жонқурлардан бири-дир. Олим 1989 йилдан бошлаб бу ишга ўзини фило қилиб келмоқда. Унинг саъй-ҳаракати билан Онкология институтига бошланган ўзбек тилини ўрганиш ишлари тез кунда одамларнинг оғзига тушибди. Бу ерда тилини ўрганиш ва тарғиб қилиш учун махсус хоналар ташкил қилинди. Олим, ҳатто, ўзининг шахсий кутубхонасини мана шу хоналарга қўчириб келди. Бу хайрли иш онко-логия илмий маркази томонидан қўллаб-қувватланди. Мана, шундай бошланган иш бугунги кунда кенг қулоқ ёлди. Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузурида ташкил қи-линган республика ўзбек тили жамиятининг тиббиёт бўлими вазир муовини Б. Йўлдошев бошчилигида фао-лият кўрсатмоқда. Баҳарилган ишлар ҳақида матбуотда хабарлар чиқиб турибди. Давлат тилида дарсдиқлар чиқа бошлаши, лугатлар тайёрланаётгани айна муддоо бўлаё-тир.

Аммо, йиллар давомида йиғилиб қолган муаммолар-ни жамотчилик асосида олиб борилаётган ишлар билан-гина бартараф қилиш осон эмас. Шунинг учун Соғлиқ-ни сақлаш вазирлиги қошида «Ўзбек тилида иш юри-тиш» Республика ўқув-ўқувий, илмий-адабий маркази ташкил қилинди ва у ҳозир Тошкент врачлар маалакси-ни ошириш институтида фаолият кўрсатмоқда. «Мар-каз» кенг қамровли фаолият олиб бормоқда. Улар ҳозир курсларда лотин алифбосига асосланган ўзбек илмосини ҳам қўшиб ўқитишни бошлаб юборишди.

«Марказ» жонқурлари Республика маданият ва мате-рият ташкилотли билан ҳам яқиндан алоқа боғланлар. Тил ўрганиш курсларида миллий маданиятимиз, мате-риятимиз ва қадриятларимиз ҳақида қизиқари маъруза-лар ўқилмоқда. Бундай маърузалар ташкилотчиси — марказ ўқитувчиси Ш. Сатторовадан тингловчилар мин-натдор.

Қизиги шундаки, «Ўзбек тилида иш юрийтиш маркази» давлат тилини соҳа ҳодимлари орасида тарғиб қи-лишга қарамасдан, ҳўжалик ҳисобида фаолият кўрсата-диган ташкилотга айлантирилган. Айни вақтда марказ раҳбари Т. Бобоҳўжаев соғлиқни сақлаш тармоқларида давлат тилини ўрганиш гуруҳларини ташкил қилишдан ташқари бу ишда жонқурлик қилаётган ўқитувчилар учун пул топиш ташвишлари билан ҳам безовта.

Мана, кечагина Тошкент қишлоқ ҳўжалик машина-созлиги заводидан марказ раҳбарлиги номига ташақкур-нома келди. Унда Г. Назимтиновнинг завод тизимла-ди тиббиёт ҳодимларига давлат тилини ўргатишда кўрс-атётган жонбозлиги қайд қилинган ва унга миннатдор-чилик билдирилган.

М. ЙЎЛДОШЕВ.

ИЛМИЙ КЕНГАШ ТАШКИЛ ҚИЛИНДИ

Бундан бир неча ой муқаддам Ўзбекистон Фанлар академияси Коркалпоғистон бўлимининг Та-рих, ахлоқоти ва этнография институтига ҳузурида махсус илмий кенгаш ташкил қилиниб, унга, жу-младан, тарих фанлари бўйича ном-зодлик диссертациялари ҳимояси юзасидан таътир қарорлар қа-бул қилиш ҳукуки ҳам берилган эди.

Мана, яқинда илк марта Нукус шаҳрида тарих фанлари бўйича ном-зодлик диссертацияси ҳимоя қилин-ди. Илмий кенгаш аъзолари эътибо-рига берилган номдаги Коркалпоғис-тон давлат университети ўқитувчиси М. Сайитбековнинг «1986-1975 йил-ларда Коркалпоғистонда темир йўл-лар қурилиши» мавзусидаги номзод-лик иши ҳаловат қилинди.

11 кишидан иборат, жумладан, таркибиди олти нафар фан доктор-лари бўлган илмий кенгаш ёш олим излашлари самийи бўлган маз-кур ишни, умумий ижобий баҳолади. Хайити АБДУСОДИҚ.

«Халқ сўзи» мухбири.

«НАВРЎ АРАФАСИ» АНЖУМАНИ

Республикада Наврўз байрами олдидан театр фести-вали ўтказиш аниана бў-либ қолди. Республика Ма-даният ишлари вазирлиги би-лан театар арбоблари уюшма-си ташкил этган навабдидан анжуман «Наврўз арафаси-да» деб номланди. Мазкур фестивалда поштахалфа ўнта театр жамоаси қатнашмоқда. Тавсия этилаётган томоша-ларнинг барчаси анига асар-лар асосида саҳналаштирил-ган. Шунга айтиш жоизки, ўтган йили мамлакатимиз театрида 80 та янги спекта-кл билан бойитан эди. Бу йилги фестивалини «Илҳом» театр-студияси истеълоди ёшлари тайёрлаган «Тартильи Флет квартали» спектакли билан бошлаб берди.

Узбекистон Республикаси Вазир-лар Маҳкамаси ҳузуридаги Илмий олуқта жамоаси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси махсус ҳодим Осиёни Қосимова отаси

Абдулхалик ҚОРИН

вафоти муносабати билан қўқур таъзия изхор этади.

Узбекистон Қишлоқ ҳўжалик фан-лари академияси Ўзбекистон Ўсимлик-лари ҳимоя қилиш илмий тадқиқот институтига жамоаси институт дирек-тори, ЎзКХФА мухбир аъзоси, профес-сор Илор ҚОРИНОВ отаси

Муборак ҚОРИНОВ

вафоти анигаги муносабати билан қў-қур таъзия изхор этади.

Узбекистон Республикаси шахсий ёлдоми ҳўжалик эгалари иттифоди Самарқанд вилояти шахсий ёлдоми ҳўжалик эгалари иттифоди раиси Ис-кандар Умурақовга рафиқаси

Х. ЖЎРАЕВ

вафоти анигаги муносабати билан қў-қур таъзия изхор қилади.

ЖУРНАЛИСТЛАР УҚИМОҚДА

Давлат матбуот қў-митаси ва Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси ҳузурида ташкил этилган журналистларни қайта тайёрлаш марказида ту-ман газеталари муҳаррир-ларининг икки ҳафталик таълим курси тугади.

Тингловчилар ҳузурида Тошкент давлат дорилфуну-ни ҳамда жаҳон иқтисодиё-ти ва дипломатия универ-ситети профессорлари, ва-зирликлар ва идораларнинг етакчи ташаххислари рек-ламани мухатлиб этиш ва ун-дан фойдаланиш, газета бо-зори маркетинги каби му-ҳим масалалар бўйича лек-ция ўқид